

BELGISCHE SENAAT

BUITENCEWONE ZITTING 1950.

VERGADERING VAN 9 AUGUSTUS 1950.

**Wetsvoorstel betreffende de financiële deelne-
ming van de Staat inzake watervoorziening.**

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Bij herhaling hebben de Senaatscommissie van Volksgezondheid en leden van de verschillende groepen der Hoge Vergadering uiting gegeven aan hun levendige wens, de watervoorziening van het land binnen de kortst mogelijke tijd voltooid te zien.

De huidige wetgeving inzake de financiële bijdrage van de Staat schijnt een onoverkomelijke hinderpaal voor een stelsmatige en vlugge werking op dit gebied. Het komt ons voor, dat een oplossing voor het vraagstuk der watervoorziening moet gevonden worden en dat derhalve, de budgetaire moeilijkheid die er zich tegen verzet, dient opgeheven.

Zulks is het doel van het wetsvoorstel dat wij de eer hebben aan de Hoge Vergadering voor te leggen.

Ten einde een beter inzicht te verschaffen in de economie van het voorstel, schijnt het ons wenselijk hierna een vrij omstandige uiteenzetting te geven van het huidig stelsel en van de voorgestelde wijzigingen.

*
**

In onze organisatie is het de gemeentelijke macht die moet zorgen voor de drinkwaterbevoorrading van de bevolking. Het komt haar toe het initiatief te nemen tot de oprichting van openbare diensten voor watervoorziening.

Indien de gemeenten beslissen volledig de lasten te dragen die voortvloeien uit de uitvoering van deze werken, handelen zij, overeenkomstig het beginsel der gemeentelijke zelfstandigheid, schier volledig onafhankelijkheid. Het is op deze manier dat de watervoorzieningen van onze grote steden en hun agglomeraties werden uitgevoerd. Ze kunnen bijgevolg de

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1950.

SÉANCE DU 9 AOUT 1950.

**Proposition de loi relative à la participation finan-
cière de l'Etat en matière de distribution d'eau.**

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

A maintes reprises la Commission sénatoriale de la Santé Publique et des membres appartenant aux divers groupes de la haute assemblée ont exprimé le vif désir qu'ils ont de voir achever, en un minimum de temps, l'équipement du pays en distributions d'eau potable.

La législation actuelle en matière d'intervention financière de l'Etat semble un obstacle insurmontable à une action systématique et rapide dans ce domaine. Il nous paraît qu'une solution du problème des distributions d'eau s'impose et qu'il convient en conséquence d'écarter l'obstacle d'ordre budgétaire qui s'y oppose.

C'est le but de la proposition que nous avons l'honneur de présenter à la haute assemblée.

Pour mieux faire saisir l'économie de la proposition il nous paraît utile d'exposer de façon assez circonstanciée le mécanisme du système actuel et des modifications proposées.

*
**

Dans notre organisation, c'est le pouvoir communal qui a la charge de veiller à l'alimentation en eau potable de la population. Il lui appartient de prendre l'initiative de l'établissement des services publics de distribution d'eau.

Si les communes décident de supporter entièrement les charges découlant de l'établissement de ces travaux, elles opèrent avec une indépendance quasi complète, conformément au principe de l'autonomie communale. C'est de cette façon qu'ont été établies les distributions d'eau de nos grandes villes et de leurs agglomérations. Elles peuvent, dès lors, en assurer

exploitatie van deze watervoorziening naar hun goeddunken verzekeren; in feite zoeken zij op deze manier zich nettowinsten te verschaffen, die bestemd zijn voor de dekking hunner andere financiële behoeften.

Wat de middelgrote of kleine gemeenten betreft, deze vragen bijna altijd de financiële hulp van de Staat en van de provincie. Deze hulp betreft slechts de onkosten voor de oprichting van de installaties en niet de uitgaven, die later worden veroorzaakt door het onderhoud en de werking er van.

In dit geval moeten de ontwerpen worden onderworpen aan de goedkeuring van de provincie en het Departement van Volksgezondheid en het Gezin vooraleer met de uitvoering een aanvang te nemen.

De Staat vraagt aan de diensten voor watervoorziening geen enkele vergoeding voor de kapitalen, welke hij in de oprichting van hun installaties heeft belegd. Nochtans is de toekenning van een financiële hulp van zijnentwege ondergeschikt aan de uitdrukkelijke voorwaarde dat de verkoopprijs van het water aan de verbruikers op zulkdanige manier wordt vastgesteld dat de ontvangsten toelaten de uitgaven te dekken die ten laste zijn van de betrokken gemeenten, zonder evenwel een boni over te laten ten gunste van deze laatste. De uitgaven in kwestie bevatten de onkosten van onderhoud en exploitatie van de dienst voor watervoorziening, alsook de lasten van interest en afschrijving van het deel van het oprichtingskapitaal dat ten laste der gemeente valt.

Een gemeente die zou verlangen een dienst voor watervoorziening op te richten beschikt over de mogelijkheid haar toevlucht te nemen tot een der drie volgende modaliteiten :

1° een afzonderlijke watervoorziening in te richten, welke slechts haar behoeften beoogt. Deze modaliteit kan in zekere gevallen worden gerechtvaardigd, zoals dit soms gebeurt in het Z.-O. deel van het land, waar het dikwijls gaat om kleine gemeenten die op grote afstanden van elkaar liggen en waar bijgevolg de intercommunale oplossing niet steeds de meest aangewezen is.

In algemene regel is het nochtans nodig inspanningen te doen om gewestelijke diensten op te richten, die een aantal gemeenten groeperen dat veranderlijk is in functie van de toestand der plaatsen en de belangrijkheid der beschikbare watervoorraden.

Deze oplossing maakt het mogelijk de uitgaven van oprichting en werking, verbonden met de organen van algemeen belang, tot een minimum te herleiden : waterwinning, pompinstallaties, verbetering en stockering van het water (vergaarbakken of watertorens), alsook de personeelsuitgaven.

Deze oplossing dringt zich overigens op wanneer de te bedienen gemeenten ter plaatse niet beschikken over voldoende watervoorraden, zoals dit dikwijls het geval is in Laag België.

De oprichting en de exploitatie der gewestelijke diensten kunnen worden uitgevoerd volgens een der modaliteiten, hieronder aangeduid onder het 2° en het 3°;

l'exploitation à leur guise; en fait, elles cherchent à se procurer par cette voie des bénéfices nets, destinés à leurs autres besoins financiers.

Quant aux communes de moyenne ou de faible importance, elles sollicitent presque toujours le concours financier de l'Etat et de la Province. Ce concours n'intéresse que les frais de premier établissement des installations et non les dépenses occasionnées ultérieurement par leur entretien et leur fonctionnement.

Dans ce cas, les projets doivent être soumis à l'approbation de la province et du Département de la Santé Publique et de la Famille, avant d'en entamer la réalisation.

L'Etat ne demande aux services de distribution d'eau aucune rémunération des capitaux qu'il a investis dans leur établissement. Toutefois, l'octroi d'une aide financière de sa part, est subordonné à la condition expresse que le prix de vente de l'eau aux consommateurs soit fixé de telle façon que les recettes permettent de couvrir les dépenses qui sont à charge des communes intéressées, sans toutefois laisser un boni net au profit de ces dernières. Les dépenses en question comprennent les frais d'entretien et d'exploitation du service d'eau, ainsi que les charges d'intérêt et d'amortissement de la partie du capital de premier établissement incombant aux communes.

Une commune désireuse d'établir un service de distribution d'eau a la possibilité d'avoir recours à l'une des trois modalités suivantes :

1° Etablir une distribution d'eau isolée, ne visant que ses seuls besoins. Cette modalité peut se justifier dans certains cas, tels qu'il s'en rencontre quelquefois dans la partie S. E. du pays où il s'agit souvent de petites communes très distantes les unes des autres et où, dès lors, la solution intercommunale n'est pas toujours la plus indiquée.

En règle générale cependant, il y a lieu de s'efforcer d'établir des services régionaux, groupant un nombre de communes variable avec la situation des lieux et l'importance des ressources aquifères disponibles.

Cette solution permet de réduire au minimum les dépenses d'établissement et de fonctionnement afférentes aux organes d'intérêt commun : captages, installations de pompage, de correction et d'emmagasinement de l'eau (réservoirs ou châteaux d'eau), ainsi que les frais de personnel.

Cette solution s'impose d'ailleurs quand les communes à desservir ne disposent pas sur place de ressources aquifères suffisantes, comme c'est souvent le cas en Basse Belgique.

L'établissement et l'exploitation de services régionaux peuvent être réalisés suivant l'une des modalités reprises sous le 2° et le 3° ci-après;

2° een intercommunale dienst oprichten met andere gemeenten onder het regime van de wet op 18 Augustus 1907, betreffende de verenigingen van gemeenten voor het oprichten van diensten van watervoorziening of onder het regime van de wet van 1 Maart 1922 betreffende de vereniging van gemeenten met een doel van openbaar nut;

3° aan de Nationale Maatschappij der Waterleidingen, opgericht bij de wet van 26 Augustus 1913, de zorg toevertrouwen de dienst op te richten en te exploiteren, bij voorkeur onder vorm van gewestelijke diensten, opgericht in de schoot van deze maatschappij.

In hetgeen voorafgaat werd niet gesproken over de tussenkomst van de private maatschappijen met het oog op de oplossing van het vraagstuk der drinkwaterbevoorrading der gemeenten. Deze maatschappijen, welke als hoofddoel het maken van winst hebben, kunnen van de financiële tussenkomst van de Staat niet genieten. Zij stellen bijgevolg geen belang in dit soort activiteit. In feite bestaat er op dit ogenblik nog slechts een private maatschappij, welke zich beperkt tot het leveren van water in het groot aan een groep gemeenten. Deze onderhandelen ten andere over de overname der installaties.

In een woord, ten einde de waterbevoorrading van het land te verwezenlijken, is het nuttig vooral de twee modaliteiten, hierboven aangeduid onder 2° en 3°, aan te houden.

De financiële tussenkomst van de Staat wordt, in elk afzonderlijk geval, volgens wel bepaalde voorwaarden, toegekend.

Deze tussenkomst betreft in beginsel het geheel der oprichtingsuitgaven, hierbij begrepen de onkosten voor de aansluiting der woningen in de loop der fase van de uitvoering der werken. Onder deze laatste onkosten, worden evenwel uitgesloten van de tussenkomst van de Staat het deel der aansluitingen van de huizen onder en in het privaat domein (doorgang door de muur van de voorgevel, watermeter en kranen op de leiding).

1° Intercommunale diensten opgericht onder het stelsel van de wet van 1907 of van de wet van 1922.

Tot rond 1936 bedroeg het aandeel van de Staatstussenkomst 1/3 der uitgaven die voor subsidie vatbaar waren.

Rond dit tijdstip, voegde de « Dienst voor Economisch Herstel », met het doel de werkloosheid op te slorpen, een buitengewone subventie bij, die in de beginne 25 t. h. bedroeg.

Tijdens de bezetting werd de Staatstussenkomst opgevoerd tot een bedrag van 60 t. h. Dit bedrag is op dit ogenblik nog van kracht.

De op de begroting hiermede overeenstemmende voorziene sommen zijn op dit ogenblik opgenomen in artikel 503 van de Buitengewone Begroting voor 1950. Zij zijn vervat in een som van 300.000.000 frank, bedrag dat de tussenkomst van het Departement van Volksgezondheid en het Gezin verlegenwoordigt ten gunste van de ondergeschikte besturen voor de werken, die van dit departement afhangen.

Gewoonlijk wordt de helft van deze som aan de werken van watervoorziening besteed.

2° Constituer un service intercommunal avec d'autres communes, sous le régime de la loi du 18 août 1907 relative aux associations de communes pour l'établissement de services de distribution d'eau ou sous le régime de la loi du 1er mars 1922 relative à l'association de communes dans un but d'utilité publique;

3° Confier à la Société Nationale des Distributions d'Eau, instituée par la loi du 26 août 1913, le soin d'établir et d'exploiter le service, de préférence sous forme de services régionaux constitués au sein de cette Société.

Il n'a pas été fait état dans ce qui précède de l'intervention de sociétés privées en vue de résoudre le problème de l'alimentation en eau des communes. Ces sociétés dont le but principal est de réaliser des profits ne peuvent bénéficier de l'intervention financière de l'Etat.

Elles ne s'intéressent, dès lors, pas à ce genre d'activité. En fait, il n'existe plus à l'heure actuelle qu'une société privée qui se borne à fournir de l'eau en gros à un groupe de communes. Celles-ci négocient d'ailleurs la reprise des installations.

En résumé, pour parfaire l'alimentation en eau du pays, il y a lieu de retenir surtout les deux modalités reprises sous le 2° et le 3° ci-devant.

L'intervention financière de l'Etat se produit, dans chaque cas, suivant des modalités spéciales.

Cette intervention porte, en principe, sur l'entière des dépenses de premier établissement, y compris les frais de raccordement des habitations au cours de la phase d'exécution des travaux. Toutefois, parmi ces derniers frais, sont exclus de l'intervention de l'Etat la partie des raccordements des maisons sous et dans le domaine privé (passage du mur de façade, compteur d'eau et robinets connexes).

1° Services intercommunaux établis sous le régime de la loi de 1907 ou de celle de 1922.

Jusque vers 1936, la quote-part d'intervention de l'Etat était d'un tiers des dépenses susceptibles d'être subsidiées.

A cette époque, en vue de résorber le chômage, l'O.R.E.C. y ajoutait une subvention extraordinaire qui était à l'origine de 25 p. c.

Au cours de l'occupation, l'intervention de l'Etat fut portée au taux de 60 p. c. Ce taux est encore en vigueur en ce moment.

Les prévisions budgétaires correspondantes figurent actuellement à l'article 503 du Budget Extraordinaire pour 1950. Elles sont comprises dans une somme de 300.000.000 de francs, représentant l'intervention du Département de la Santé Publique et de la Famille en faveur des pouvoirs subordonnés, au profit des travaux ressortissant à ce département.

Il est d'usage d'affecter environ la moitié de cette somme aux travaux de distribution d'eau.

Het geval der watervoorziening van afgelegen gemeenten valt, eventueel, binnen het boven vermeld globaal krediet. De Regering heeft voor 1950 dit krediet met 250 miljoen vermeerderd bij amendement ten voordele van de waterleidingen.

De tussenkomst van de Staat wordt toegekend door de Minister van Volksgezondheid en het Gezin en de toegekende subsidies worden door de zorgen van zijn departement vereffend.

2° Diensten voor watervoorziening opgericht door de Nationale Maatschappij der Waterleidingen.

Ieder afzonderlijke dienst voor watervoorziening, opgericht door de maatschappij heeft een oprichtingskapitaal dat hem eigen is en dat wordt onderschreven door de Staat, de provincie (eventueel), en de in de dienst gegroepeerde gemeenten.

Krachtens de inrichtingswet der maatschappij, zijn de Staat, de provincies en de gemeenten gemachtigd hun onderschrijvingen af te lossen door jaarstortingen. Voor de Staat wordt het bedrag van deze jaarstortingen uitgetrokken op de begroting van de Openbare Schuld. Gezien deze begroting beheerd wordt door het Departement van Financiën, is het dit laatste dat de tussenkomst van de Staat toekent op voorstel van de Minister van Volksgezondheid en het Gezin en dat de door de Staat verschuldigde jaarsommen vereffent.

De inrichtingswet van de maatschappij beperkt deze tussenkomst tot *het derde* der serie aandelen, die het kapitaal van de dienst vertegenwoordigen. Deze beperking beantwoordt aan het vroeger bedrag der door de Staat toegekende subsidies ten voordele van de werken voor watervoorziening. Wanneer de vennoten van een dienst, Staat, provincie en gemeenten, gebruik maken van de mogelijkheid welke hun door de wet is geboden, om zich door jaarstortingen af te lossen, zoals dit bijna altijd het geval is, verschaft de maatschappij zich het volledig bedrag van het nodige kapitaal door middel van lening.

Daar de Staat sinds enkele jaren zijn deelname in de werken van watervoorziening op 60 t. h. der uitgaven heeft gebracht, werd wat de Nationale Maatschappij betreft, de volgende modaliteit ingevoerd ten einde de wettelijke grens van 1/3, waarvan hierboven sprake, te eerbiedigen.

De onderschrijving van de Staat in het kapitaal van de dienst blijft beperkt tot het derde der aandelen en de financiering van deze deelname geschiedt zoals hierboven gezegd door het Departement van Financiën.

Bovendien machtigt de besluitwet van 5 December 1915 de Staat een complementaire subsidie van 30 t. h. in speciën te storten, bestemd voor de aflossing in gelijke mate van een deel der gemeentelijke onderschrijvingen. De door de Nationale Maatschappij te ontfangen sommen zijn bijgevolg beperkt op 70 t. h. der uitgaven.

Hieruit volgt dat de totale tussenkomst van de Staat $1/3 + 30 \text{ t. h.} = 63,33 \text{ t. h.}$ bedraagt van het bedrag van wat men noemt subsidiëerbare uitgaven. Gezegde complementaire subsidie van 30 t. h. wordt toegekend en vereffend door het Departement van Volksgezondheid en het Gezin op de met dit doel op de buitengewone begroting uitgetrokken kredieten en waarvan er sprake was onder bovenstaand 1°.

Le cas de distribution d'eau pour des communes isolées, s'il s'en présente, rentre dans le crédit global cité plus haut. Ce crédit, pour 1950, le Gouvernement l'a augmenté de 250 millions par un amendement en faveur des distributions d'eau.

L'intervention de l'Etat est accordée par M. le Ministre de la Santé Publique et de la Famille et les subsides alloués sont liquidés par les soins de son département.

2° Services de distribution d'eau établis par la Société Nationale des Distributions d'Eau.

Chaque service distinct de distribution d'eau établi par la Société a un capital de premier établissement qui lui est propre et qui est souscrit par l'Etat, la Province (éventuellement) et les communes groupées dans le service.

Aux termes de la loi organique de la Société, l'Etat, les provinces et les communes sont autorisés à se libérer de leurs souscriptions par annuités. Le montant de celles-ci est, en ce qui concerne l'Etat, porté au budget de la Dette Publique. Ce budget étant géré par le département des Finances, c'est ce dernier qui accorde l'intervention de l'Etat sur proposition du Ministère de la Santé Publique et de la Famille et qui liquide les annuités dues par l'Etat.

La loi organique de la Société limite cette intervention *au tiers* de la série de parts représentatives du capital du service. Cette limitation correspond à l'ancien taux des subsides alloués par l'Etat en faveur des travaux de distribution d'eau.

Quand les associés d'un Service, Etat, Province et Commune font usage de la faculté qui leur est accordée par la loi de se libérer par le versement d'annuités, comme c'est presque toujours le cas, la Société se procure l'entière du capital nécessaire par voie d'emprunt.

L'Etat ayant depuis quelques années porté le taux de participation dans le coût des travaux de distribution d'eau à 60 p. c., la modalité suivante a été introduite, en ce qui concerne la Société Nationale, pour respecter la limite légale du tiers dont il vient d'être question.

La souscription de l'Etat dans le capital du service reste limitée au tiers des parts et le financement de cette participation se fait comme dit ci-dessus par le Département des Finances.

En outre, l'arrêté-loi du 5 décembre 1915 autorise l'Etat à verser en espèces un subside complémentaire de 30 p. c., destiné à libérer à due concurrence une partie des souscriptions communales. Les sommes à emprunter par la Société Nationale se limitent, dès lors, à 70 p. c. des dépenses.

Il s'ensuit que l'intervention totale de l'Etat est de $1/3 + 30 \text{ p. c.} = 63,33 \text{ p. c.}$ du montant des dépenses dites subsidiables. Le dit subside complémentaire de 30 p. c. est accordé et liquidé par le Département de la Santé Publique et de la Famille sur les crédits prévus à cet effet au budget extraordinaire et dont il a été question sous le 1° ci-dessus.

Het betrekkelijk beperkt krediet (normaal de helft van de post van 300.000.000 frank) belet aan de werken van watervoorziening de omvang te geven die beantwoordt aan de zeer talrijke ontwerpen en voorontwerpen, die de goedkeuring der betrokken gemeenten hebben gekregen en waarvan met de uitvoering geen aanvang kan worden gemaakt.

Evenwel zal het amendement houdende voorziening van een supplementair krediet van 250 miljoen frank voor 1950, door de Regering neergelegd, een ernstige verbetering in de toestand brengen. Nochtans moet rekening worden gehouden met het feit dat een grote achterstand moet worden aangezuiverd.

Anderzijds zijn verschillende aanbestedingen tot op heden zonder gevolg gebleven, gezien het door de Minister van Volksgezondheid en het Gezin uitgedrukt voorbehoud in verband met de latere toekenning van gezegde subsidie. Het moet evenwel worden aangestipt dat wat al deze werken betreft, het Ministerie van Financiën zijn goedkeuring had verleend, in verband met zijn deelname van het door jaarstortingen te financieren derde.

Bovendien werden bij het Departement van Volksgezondheid een aanzienlijk aantal voorontwerpen ahangig gemaakt, die de definitieve goedkeuring der betrokken gemeenten hebben verkregen. De Minister is van mening dat zo lang de begrotingsmogelijkheden waarover hij beschikt, hem niet toelaten de complementaire subsidie van 30 t. h. toe te staan, het niet is aangewezen aan zijn collega van Financiën de toekenning voor te stellen van de gewone deelname van het derde van de Staat ten voordele van deze voorontwerpen. Bijgevolg blijven al deze zaken hangen, het grootste deel reeds sinds meerdere jaren.

Uit wat voorafgaat mag men besluiten dat de grootste hinderpaal, die belet aan de uitvoering der werken voor watervoorziening een verhoogd impuls te geven, ligt in de ontoereikendheid der kredieten waarover de Minister van Volksgezondheid en het Gezin jaarlijks beschikt, voor de toekenning der subsidie van 30 t. h. ten gunste van de door de tussenkomst van de Nationale Maatschappij uitgevoerde werken en de volledige subsidie van 60 t. h. voor de gelijkaardige werken, die buiten dit organisme worden uitgevoerd.

Om deze toestand te verhelpen bestaan er meerdere oplossingen :

1° op het eerste gezicht schijnt de meest eenvoudige oplossing te bestaan in een gevoelige verhoging, gedurende een zeker aantal dienstjaren, van de huidige voorzieningen op de buitengewone begroting.

Voor 1950 wordt hiernaar gestreefd door het door de Regering neergelegd amendement. Men moet zich nochtans afvragen of het wel aangewezen is een begroting nog meer te belasten, die anderzijds in zoveel diverse uitgaven moet voorzien;

2° het bedrag der Staatstussenkomst ten voordele van werken voor watervoorziening verminderen, door het bijvoorbeeld op het oud bedrag van 1/3 terug te brengen. Dezelfde maatregel zou ongetwijfeld op de andere werken van gemeentelijk belang moeten worden toegepast.

Le crédit relativement limité (normalement la moitié du poste de 300.000.000 de francs) empêche de donner aux travaux de distribution d'eau l'ampleur correspondante aux très nombreux projets et avant-projets qui ont reçu l'adhésion des communes intéressées et dont la réalisation ne peut être entamée.

Bien entendu, l'amendement déposé par le Gouvernement portant prévision d'un crédit supplémentaire de 250.000.000 de francs pour 1950, apportera une sérieuse amélioration dans la situation. Encore faut-il tenir compte du fait qu'un gros arriéré reste à apurer.

D'autre part, plusieurs adjudications sont restées sans suite jusque maintenant, en présence des réserves exprimées par le Ministre de la Santé Publique et de la Famille quant à l'octroi ultérieur du dit subside.

Il est cependant à remarquer qu'en ce qui concerne tous ces travaux, le Ministère des Finances avait marqué son accord quant à sa participation du tiers à financer par versement d'annuités.

En outre, le Département de la Santé Publique est saisi d'un nombre considérable d'avant-projets ayant reçu l'adhésion définitive des communes intéressées. M. le Ministre estime que tant que les possibilités budgétaires dont il dispose ne lui permettent pas de consentir le subside complémentaire de 30 p. c., il n'est pas indiqué de proposer à son collègue des Finances l'octroi en faveur de ces avant-projets de la participation ordinaire du tiers de l'Etat. En conséquence, toutes ces affaires sont tenues en suspens, la plupart depuis plusieurs années.

On peut conclure de ce qui précède que l'obstacle majeur qui empêche de donner une impulsion accrue à l'exécution de travaux de distribution d'eau réside dans l'insuffisance des crédits dont dispose annuellement M. le Ministre de la Santé Publique et de la Famille pour lui permettre d'allouer un subside de 30 p. c. en faveur des travaux exécutés à l'intervention de la Société Nationale et le subside complet de 60 p. c. au bénéfice de travaux similaires effectués en dehors de cet organisme.

Pour remédier à cette situation, plusieurs solutions se présentent à l'esprit :

1° La plus simple paraît être, à première vue, de majorer sensiblement, pendant un certain nombre d'exercices, les prévisions actuelles du budget extraordinaire.

C'est ce que tend à faire pour 1950, l'amendement déposé par le Gouvernement. La question se pose cependant de savoir s'il est indiqué d'alourdir davantage un budget qui, par ailleurs, doit faire face à tant de dépenses diverses;

2° Diminuer le taux d'intervention de l'Etat en faveur des travaux de distribution d'eau, en le ramenant, par exemple, au taux ancien du tiers. Sans doute, la même mesure devrait-elle être appliquée aux autres travaux d'intérêt communal.

Men mag nochtans niet uit het oog verliezen dat de gemeenten die op dit ogenblik nog niet over een watervoorziening beschikken, alle middelgrote en kleine localiteiten zijn.

Aldus telt men onder de gemeenten met meer dan 10.000 inwoners nog slechts een twaalfstal die nog niet zijn bediend. Deze van 5 tot 10.000 inwoners die in het zelfde geval zijn, zijn eveneens zeer beperkt in aantal. In het zuidelijk deel van het land in het bijzonder is de grote meerderheid der nog te bedienen gemeenten van het type van minder dan 1.000 inwoners.

Men weet dat de kosten van een in een gegeven gemeente aan te leggen watervoorziening, geraamd per te bevoorraden huis, zoveel te hoger zijn als het aantal woningen klein, en deze over een grote oppervlakte verdeeld zijn. Een der kentrekken van het Vlaamse gedeelte van het land, waar er op het gebied dat onze aandacht weerhoudt nog veel te doen blijft, is juist de grote verspreiding der huizen.

De ondervinding bewijst dat dank zij het hoog bedrag van de Staatstussenkomst, die op dit ogenblik inzake werken van waterverdeling wordt toegepast, het mogelijk is de prijs, welke door de gemiddelde verbruiker voor de behoeften van zijn gezin moet worden betaald, op een betrekkelijk laag peil te houden, ten einde het gebruik van de waterbedeling in het bereik van iedereen te stellen. In het algemeen mag men zeggen dat het abonnement op een dienst van watervoorziening geen grote uitgave met zich meebrengt dan deze nodig voor een abonnement op een dagblad, hetzij 1 frank tot 1,25 fr. per dag.

Dit zou voor het grootste deel der gemeenten, die tot nu toe van een dienst voor watervoorziening gespeend bleven en waar de inrichtingsuitgaven per te bevoorraden huis noodzakelijk hoog zullen oplopen, niet meer het geval zijn, indien een gevoelige vermindering van het bedrag der Staatsdeelname door een verhoging der door de verbruikers te betalen tarieven zou moeten worden gecompenseerd. In plaats van, zoals het nu het geval is, een percent aansluitingen van 90 t. h. der tegen de kanalisaties gelegen huizen te bekomen, zou men zeker een belangrijke afval moeten boeken, bijzonder onder de gezinnen met gering inkomen. Dit betekent dat het door de werken van watervoorziening beoogde doel volledig zou worden gemist. Dit risico van mislukking valt vooral te vrezen in Laag België, waar er op dit gebied nog zoveel te doen is, om reden van de betrekkelijke gemakkelijheid, waarmee men zich daar door individuele putten water kan verschaffen, hoewel de kwaliteit van het aldus bekomen water dikwijls te wensen overlaat;

3° in de bovenstaande uiteenzetting betreffende de twee wijzen van Staatstussenkomst in de door de Nationale Maatschappij der Waterleidingen uitgevoerde werken, werd gesignaleerd dat de hinderpaal voor de ontwikkeling van deze werken in de ontoereikendheid ligt van de kredieten die ter beschikking van het Departement van Volksgezondheid en het Gezin worden gesteld.

Daarentegen bestaan er geen moeilijkheden aan de zijde van het Ministerie van Financiën, waarvoor de

Il convient, cependant, de ne pas perdre de vue que les communes qui, à l'heure actuelle, ne disposent pas encore d'une distribution d'eau, sont toutes des localités de moyenne ou de faible importance.

Ainsi, parmi les communes de plus de 10.000 habitants, on n'en compte qu'une douzaine qui ne sont pas encore desservies. Celles de 5 à 10.000 habitants qui sont dans le même cas, sont également en nombre très limité.

Dans la partie Sud du pays, en particulier, la grande majorité des communes restant à desservir sont du type de moins de 1.000 habitants.

L'on sait que le coût d'une distribution d'eau à établir dans une commune donnée, évalué par maison à alimenter, est d'autant plus élevé que le nombre d'habitations est faible et que celles-ci se trouvent réparties sur une plus grande superficie. Une des caractéristiques de la partie d'expression flamande du pays, où il reste beaucoup à faire dans le domaine qui nous occupe, est précisément la grande dispersion des maisons.

L'expérience montre que, grâce au taux élevé de l'intervention de l'Etat actuellement pratiqué en matière de travaux de distribution d'eau, il est possible de maintenir les redevances à payer par le consommateur moyen, pour les besoins domestiques de son ménage, à un taux assez bas pour rendre l'usage de la distribution d'eau accessible à tout le monde. On peut dire que, dans la généralité des cas, l'abonnement à un service de distribution d'eau n'entraîne pas des dépenses plus élevées que celles qu'occasionne la lecture d'un journal quotidien, soit de 1 franc à 1,25 fr. par jour.

Il n'en serait plus de même en ce qui concerne la plupart des communes qui sont encore sevrées en ce moment d'un service d'eau public et où les dépenses de premier établissement par maison à desservir seront nécessairement élevées, si une réduction sensible du taux de la participation de l'Etat devrait être compensée par une majoration des redevances à payer par les usagers. Au lieu de recueillir, comme c'est le cas à présent, un pourcentage d'adhésions de l'ordre de 90 p. c. des maisons riveraines des canalisations posées, on enregistrerait certainement un déchet important, surtout parmi les ménages de condition modeste. C'est dire que le but visé par les travaux en cause serait complètement manqué. Ce risque d'échec est surtout à craindre en Basse Belgique, où il y a encore tant à faire en ce domaine, à cause de la facilité relative avec laquelle on peut s'y procurer de l'eau par puits individuels, bien que la qualité de l'eau ainsi obtenue laisse souvent à désirer;

3° Dans l'exposé fait ci-devant des deux modes d'intervention de l'Etat dans les travaux établis par la Société Nationale des Distributions d'Eau, il a été signalé que l'obstacle au développement de ces travaux réside dans l'insuffisance des crédits mis à la disposition du Département de la Santé Publique et de la Famille.

Par contre, il n'y a pas de difficultés de la part du Ministère des Finances pour lequel les charges ne

lasten slechts de jaarsom van het derde der kosten dezer werken vertegenwoordigen, hetzij jaarlijks omtrent 1,7 t. h. van deze kosten, terwijl voor het Ministerie van Volksgezondheid de overeenkomende lasten 30 t. h. van deze kosten bedragen, maar onder de vorm van in een keer gegeven sommen.

Deze omstandigheid leidt natuurlijkerwijze tot de gedachte de tussenkomst van de Staat, op dit ogenblik verdeeld tussen twee departementen volgens verschillende modaliteiten, te vervangen door een unieke tussenkomst van het Departement van Financiën onder de vorm van jaarstortingen.

Wanneer men deze raamt op 5 t. h. (interest + afschrijving over 60 jaar) zou een unieke tussenkomst op basis van 60 t. h. der subsidiëerbare uitgaven leiden tot een jaarlijkse last van slechts 3 t. h. van het bedrag dezer uitgaven, die op de begroting der Openbare Schuld moet worden ingeschreven.

Hieruit zou ongetwijfeld een grote vereenvoudiging voortspruiten, alsmede de verwijdering van een hinderpaal die op het huidig ogenblik belet met het werk door te zetten.

Nochtans blijft er een moeilijkheid : alinea 2 van artikel 5 van de wet van 26 Augustus 1913 beperkt de tussenkomst van de Staat tot op *het derde* der aandelen, die het kapitaal vertegenwoordigen van ieder der diensten van de Nationale Maatschappij der Waterleidingen.

Deze wet zou in dit opzicht moeten worden gewijzigd, door de grens van één derde te brengen op 60 t. h.

Dit is het doel van artikel 2 van ons voorstel.

Indien men de zaken verder wil drijven, kan men zich afvragen of het niet zou passen op dezelfde manier het vraagstuk op te lossen der financiering van de tussenkomst van de Staat ten gunste der intercommunale diensten voor watervoorziening, ingericht onder het stelsel van de wet van 18 Augustus 1907 of onder dit van de wet van 1 Maart 1922.

In deze voorwaarden zouden de betrokken intercommunales het totaal der sommen ontleenen, die nodig zijn voor de financiering van hun ondernemingen, juist zoals de Nationale Maatschappij dit vroeger deed. De tussenkomst van de Staat zou door de Minister van Financiën worden toegekend op voorstel van de Minister van Volksgezondheid en het Gezin. De Staat zou zijn participatie aflossen door de storting van jaarsommen ten laste van de begroting der Openbare Schuld.

Op deze wijze zou men komen tot eenvormigheid in de procedure en in de modaliteiten, welke ook het organisme weze dat met het aanleggen der installaties en met het later beheer er van zou zijn belast.

De aflossing door de storting van jaarsommen komt ten slotte neer op de verdeling van de financiële tussenkomst van de Staat over een zeer groot aantal dienstjaren.

Daar de Regering niet het recht heeft kredieten vast te leggen die moeten voorkomen op begrotingen betreffende komende dienstjaren, is het nodig de stemming voor te stellen van een wet, met een bepaling als deze voorzien door de inrichtingswet van de Nationale Maatschappij, krachtens dewelke de Staat zou ge-

représenter que l'annuité du tiers du coût des travaux, soit annuellement environ 1,7 p. c. de ce coût, alors que pour celui de la Santé Publique les charges correspondantes sont de 30 p. c. de ce coût, mais sous forme de sommes une fois données.

Cette circonstance amène naturellement à l'idée de remplacer l'intervention de l'Etat, actuellement fractionnée entre deux départements suivant deux modalités différentes, par une intervention unique du Département des Finances sous forme de versement d'annuités.

En évaluant celles-ci à 5 p. c. (intérêt + amortissement en 60 ans), une intervention unique sur la base de 60 p. c. des dépenses dites subsidiables, conduirait à une charge annuelle de 3 p. c. seulement du montant de ces dépenses, à inscrire au budget de la Dette Publique.

Il en résulterait, sans aucun doute, une grande simplification en même temps que l'élimination de l'obstacle qui empêche actuellement de marcher de l'avant.

Une difficulté se dresse cependant sur cette route : l'alinéa 2 de l'article 5 de la loi du 26 août 1913, qui limite l'intervention de l'Etat au *tiers* des parts constitutives du capital de chacun des services de la Société Nationale des Distributions d'Eau.

Cette loi devrait être modifiée, à cet égard, en portant la limite du tiers à soixante pour cent.

C'est l'objet de l'article 2 de notre proposition.

Poussant les choses plus loin, on peut se demander s'il ne conviendrait pas de résoudre par les mêmes voies et moyens le problème du financement de l'intervention de l'Etat en faveur des services intercommunaux de distribution d'eau établis sous le régime de la loi du 18 août 1907 ou sous celui de la loi du 1er mars 1922.

Dans ces conditions, les intercommunales en cause emprunteraient l'entièreté des sommes nécessaires au financement de leurs entreprises, tout comme le faisait jadis la Société Nationale. L'intervention de l'Etat serait accordée par M. le Ministre des Finances sur proposition de celui de la Santé Publique. L'Etat se libérerait de sa participation par le versement d'annuités, à charge du budget de la Dette Publique.

De cette façon, la procédure et les modalités seraient unifiées, quel que soit l'organisme chargé de l'établissement des installations et de leur gestion ultérieure.

Le mode de libération par versement d'annuités revient en somme à répartir l'intervention financière de l'Etat sur un très grand nombre d'exercices.

Comme le Gouvernement n'a pas le droit d'engager des crédits qui doivent figurer dans les budgets relatifs aux exercices futurs, il y a lieu de proposer le vote d'une loi portant une disposition analogue à celle prévue par la loi organique de la Société Nationale, en vertu de laquelle l'Etat serait autorisé à se libérer de

machtigd zijn zijn participatie in de oprichtingskosten der betrokken intercommunales af te lossen door jaarstortingen.

Dit is het doel van artikel 1 van onderhavig voorstel.

Het schijnt niet nodig te zijn de bepalingen waarvan sprake hierboven uit te breiden tot de financiering van de Staatstussenkost ten gunste der door geïsoleerde gemeenten aangelegde watervoorzieningen. Deze gevallen schijnen in de toekomst een uitzondering te moeten zijn en de overeenstemmende uitgaven zullen weinig belangrijk zijn; voor deze is het niet nodig de huidige gang van zaken te wijzigen, t. t. z., dat de er mede overeenstemmende subsidiën uitgetrokken blijven op de Buitengewone Begroting van het Departement van Volksgezondheid en het Gezin.

Het past dat men zich afvraagt welke de financiële gevolgen voor de Staat zullen zijn van de voorgestelde maatregelen.

Wij zullen ons hier slechts bezig houden met de nieuwe watervoorzieningen, die moeten worden aangelegd in de gemeenten waar er nog geen watervoorziening bestaat. In de toekomst zal men evenwel aan de bestaande netten modernisatie en uitbreiding moeten uitvoeren. Anderzijds zullen nieuwe aanvoerbouwen en nieuwe waterwinningen moeten worden aangelegd voor toekomstige behoeften der grote agglomeraties.

De uitgaven, die zullen moeten worden geïnvesteerd voor het aanleggen van watervoorzieningen in al de gemeenten die er nog geen bezitten mogen worden geraamd op een totale som van 10 milliard.

Laten we, ten einde ons een zekere gedachte te vormen, een jaarlijks rythme aannemen van 500 miljoen werkelijk uitgevoerde werken. Dit programma zou bijgevolg een periode van 20 jaar beslaan.

De tussenkost van de Staat ten belope van 60 t. h. van de som der uitgaven zal dus 300 miljoen per jaar aan kapitaal bedragen.

Indien deze tussenkost door jaarsommen, waarvan het bedrag voorlopig op 5 t. h. wordt vastgesteld, wordt afgelost, betekent dit dat de jaarlijkse last voor deze post op de begroting der Openbare Schuld met 15 miljoen per jaar zal verhogen.

Op het einde der bedoelde periode van 20 jaar zou deze last dus 300 miljoen frank bedragen.

*
**

Dit zijn de verschillende aspecten van het gestelde vraagstuk en de modaliteiten van de hervorming die wij de eer hebben U voor te stellen.

sa participation dans le coût de l'établissement des intercommunales en cause par le versement d'annuités.

C'est l'objet de l'article premier de la présente proposition.

Il ne semble pas qu'il y ait lieu d'étendre les dispositions dont il est question ci-dessus, au financement de l'intervention de l'Etat en faveur de distributions d'eau établies par des communes isolées.

Ces cas paraissent devoir être exceptionnels à l'avenir et les dépenses correspondantes seront d'assez faible importance et il n'y a pas lieu de modifier en ce qui les concerne l'état des choses actuelles, c'est-à-dire les subventions correspondantes continuent à émarger au Budget Extraordinaire du Département de la Santé Publique et de la Famille.

Il convient de se demander quelles seront pour l'Etat, les conséquences financières des mesures proposées dans ce qui précède.

Nous ne nous occuperons ici que des distributions d'eau nouvelles à établir dans les communes qui en sont encore dépourvues. Les réseaux existants appelleront cependant à l'avenir des travaux de modernisation et d'extension. D'autre part, des adductions et des captages nouveaux devront être établis pour les besoins futurs des grandes agglomérations.

On peut estimer les dépenses à engager pour établir des distributions d'eau dans toutes les communes qui n'en possèdent pas encore, à une somme totale de l'ordre de 10 milliards.

Pour fixer les idées, admettons un rythme annuel de 500 millions de travaux réellement exécutés. Ce programme porterait, dès lors, sur une période de 20 ans.

L'intervention de l'Etat au taux de 60 p. c. du montant des dépenses se chiffrerait donc à 300 millions par an en capital.

Si cette intervention est libérée par annuités aux taux provisoirement fixé à 5 p. c., cela signifie que chaque année la charge incombant de ce chef au budget de la Dette Publique s'accroîtrait de 15 millions.

Au bout de la période de 20 ans envisagée, elle atteindrait donc 300 millions de francs.

*
**

Tel est, envisagé sous ses divers aspects, le problème qui se pose et les modalités de la réforme que nous avons l'honneur de vous proposer.

Wetsvoorstel betreffende de financiële deelneming van de Staat inzake watervoorziening.**Proposition de loi relative à la participation financière de l'Etat en matière de distribution d'eau.****ARTIKEL EÉN.**

De Staat is gemachtigd zijn financiële deelneming ten gunste der verenigingen, opgericht onder het stelsel der wet van 18 Augustus 1907, betreffende de verenigingen van gemeenten en van private personen voor het aanleggen van waterleidingen, of van de wet van 1 Maart 1922 op de vereniging van gemeenten tot nut van het algemeen, met het oog op het aanleggen en exploiteren van diensten voor waterbedeling, door middel van jaarsommen af te lossen.

ART. 2.

In de 2e alinea van artikel 5 der wet van 26 Augustus 1913, waarbij een Nationale Maatschappij der Waterleidingen tot stand wordt gebracht, worden de woorden « een derde » vervangen door « zestig ten honderd ».

ARTICLE PREMIER.

L'Etat est autorisé à se libérer par annuités de sa participation financière en faveur des associations créées sous le régime de la loi du 18 août 1907 relative aux associations de communes et de particuliers pour l'établissement de services de distribution d'eau, ou de celle du 1er mars 1922 relative à l'association de communes dans un but d'utilité publique, aux fins d'établir et d'exploiter des services de distribution d'eau.

ART. 2.

Au second alinéa de l'article 5 de la loi du 26 août 1913 instituant une Société Nationale des Distributions d'Eau, les mots « le tiers » sont remplacés par « soixante pour cent ».

M. BAERS.
P. DE SMET.
L. HUART.
L. SERVAIS.